

Leerkrachthandleiding
M4
Fictie (gedichtenbundel)

Les 1 – 5: 'Nooit denk ik aan niets' - **deel II**

Inhoudsopgave

Overzicht 'Nooit denk ik aan niets'	4
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5.....	5
Les 1.....	6
Les 2.....	10
Les 3.....	12
Les 4.....	14
Les 5.....	16
Antwoorden bij de picto's	19
Antwoorden kopieerbladen	21
Antwoorden toets	23
ANTWOORDEN TOETS – les 4.....	24
Kopieerbladen	25

Overzicht 'Nooit denk ik aan niets'

Les	1-5
Boek	'Nooit denk ik aan niets' Hans en Monique Hagen
Woordenschat	de korenbloem kobalt vermiljoen vaart flarden hij verpopt het plafond het fluweel de hemel
Facultatief: Technisch lezen op woordniveau	Woordcategorie: Meerlettergreppige woorden met be-, ge- en ver-. Vloeiend lezen: Lezen zonder fouten en mooi op toon met intonatie.
Schrijfp opdrachten	Poëzie: De leerlingen schrijven een rondel.
Toetsopdrachten*	Begrijpend lezen: 3 meerkeuze, 1 open Woordenschat: 4 meerkeuze, 1 open

*Toets: Op de vierde dag wordt de toets afgenomen. De toets kent twee onderdelen: begrijpend lezen en woordenschat. De leerlingen maken de toets individueel en de toets wordt daarna gelijk nabesproken. Als meerdere leerlingen het verkeerde antwoord gekozen hebben, is het van belang om de denkstappen nog eens hardop voor te doen en in de week erna extra aandacht aan te besteden via modeling.

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5

'Nooit denk ik aan niets' - Hans & Monique Hagen.

Wat is ooit en wat is nooit, en waar is nergens? Hans en Monique Hagen keren hemel en aarde binnenstebuiten. Ze stellen vragen die vroeg of laat in ieder hoofd opkomen. Over bang, boos of blij. Over liefde, dood en leven. In dit poëzie-prentenboek komt alles voorbij. De bijzondere illustraties van Charlotte Dematons zijn net zo krachtig als de gedichten. Op elke bladzijde wacht een nieuwe verrassing, met explosies van kleuren en subtiele lijnen.

De lesdoelen van les 1-5:

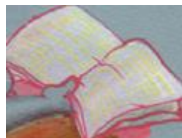
'Nooit denk ik aan niets' - Hans & Monique Hagen	
Technisch en vloeiend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen hebben plezier tijdens het lezen. - De leerlingen kunnen de verhaallijnen herkennen en volgen. - De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen en mooi op toon met intonatie, gebruikmakend van de leestekens. - De leerlingen zetten de spiekbrieff en het plakken van de memo's in om achter de betekenis van de woorden te komen.
Opdrachten	
Woordenschat:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen verbreden en verdiepen hun woordkennis. - De leerlingen hanteren strategieën voor het afleiden van woordbetekenissen en het onthouden van woorden. - De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze woorden verduidelijken a.d.h.v. afbeeldingen.
Begrijpend lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen het verhaal voorspellen op basis van de titel en plaatjes. - De leerlingen kunnen een deel van de tekst samenvatten met behulp van de picto's. - De leerlingen kunnen informatie uit de tekst in eigen woorden weergeven.
Woordcategorie: (facultatief)	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen meerlettergrepige woorden met be-, ge- en ver- correct en vloeiend lezen.
Schrijven:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen zelf een gedicht schrijven.

Voorbereiding (voorafgaand aan les 1-5):

- Leg de teambakjes met de nieuwe teamlijsten en de woordmuur klaar (les 1).
- Zet het digibordschema* klaar (les 1-5).
- Leg het kopieerblad woordenschat* klaar (les 3).
- Leg het toetsboekje klaar (les 4).
- Leg het kopieerblad schrijfo opdracht* klaar (les 5).
- Leg het registratieformulier 'vloeiend lezen'* klaar.

* Zie site: http://successforall-nederland.nl/?page_id=336

Les	Woorden van de week	Gedicht	Betekenis
1.	de korenbloem	ik zie	<i>Een mooie blauwe bloem met een wat hoekige stengel en smalle, lijnvormige bladeren.</i>
1.	kobalt	ik zie	<i>Kobalt is een metaal. Het is in pure vorm zilverblauw en breekbaar. Het wordt gebruikt als kleurstof (kobaltblauw).</i>
1.	vermiljoen	ik zie	<i>Een rood-oranjeachtig pigment wat in de natuur wordt gevonden/ hoogrode kleur.</i>
2.	de vaart	de zweef	<i>Grote snelheid.</i>
2.	flarden	de zweef	<i>Losse gedeelten/ stukjes van iets (bijvoorbeeld: muziek, stof).</i>
2.	hij verpopt (verpoppen)	vlinder	<i>Inspinnen/ de verandering van een rups in een pop.</i>
3.	het plafond	groter	<i>De bovenkant van een ruimte in een gebouw.</i>
3.	het fluweel	kat	<i>Een luxe, zachte, harige en glanzende stof.</i>
3.	de hemel	waar	<i>De plaats van eeuwig geluk/ waar je naartoe gaat na je dood (volgens verschillende religies).</i>

Les 1

- Samenwerk vaardigheid:** - Luister actief.
- Lesdoel:** - De leerlingen voorspellen wat voor soort boek ze gaan lezen op basis van titel en tekeningen.
- Materialen:**
- Nooit denk ik aan niets: 'altijd', 'hallo' en 'ik zie ik zie'
  - werkschrift, woorden van de week, klaaropdracht les 1
  - woordmuur
  - Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- tip** Voordat u begint met de introductie van het nieuwe boek, blik dan eerst terug op het voorgaande boek.
- terugblik vooruitblik** "In de vorige les hebben we het boek ..... uitgelezen. Vandaag beginnen we in een nieuw boek, het boek 'Nooit denk ik aan niets' geschreven door Hans & Monique Hagen. Net als vorige keer gaan we lezen en memo's plakken. We gaan samen de betekenis van woorden vinden en mooie zinnen maken. Maar eerst bepalen we aan welke samenwerkvaardigheid we deze week gaan werken."

SAMENWERKVAARDIGHEID: 'LUISTER ACTIEF'

- tip** "De nieuwe samenwerkvaardigheid voor deze week is: 'Luister actief.' (of kies een vaardigheid die op dit moment beter bij de groep past). Hoe kun je laten zien dat je actief naar iemand luistert?"
- DDU** "We gaan de hele week extra op deze samenwerkvaardigheid letten en als ik kan zien dat jullie als team je best hiervoor doen kun je hier punten mee verdienen."
- tip** Eerst gaan we een spel spelen en dat spel heeft te maken met de samenwerkvaardigheid van deze week. Kies een Brain Game die van toepassing is.
- tijd** 10 minuten
- ///** Waardeer de inspanning van elk team dat tijdens het spel zijn best doet om de samenwerkvaardigheid te oefenen. Vier het goede resultaat eventueel ook met een yell.
- tip**

VOORSPELLEN

Doel: De leerlingen voorspellen wat voor soort boek ze gaan lezen op basis van titel en tekeningen.

- DDU** **1. Opdracht.** "Pak allemaal je boek uit de teambak en blader het maar eens door. Wat zie je allemaal? Wat valt je op?" Wat voor soort boek is dit denk je? Hoe weet je dat? Kijk goed naar de titel en de plaatjes en overleg daarna met je maatje." **Geef tijd voor nadenken en voor het bespreken van het antwoord. Geef willekeurige beurten. Waardeer een compleet antwoord met punten.** "Dit is een dichtbundel. Dit betekent dat er verschillende gedichten in één boek staan. In een bundel hoef je niet per se de gedichten op volgorde te lezen. Maar je kunt bijvoorbeeld ook middenin het boek beginnen. De verhaaltjes zijn heel kort, er staan mooie tekeningen bij de gedichten en sommige rijmen. De gedichten klinken vaak heel mooi, we noemen dit ritme. Soms lijkt het wel een liedje! Hier gaan we deze week ook mee oefenen. In dit boek staan heel veel verschillende gedichten. Waar ze allemaal over gaan, daar komen we deze week achter als we het boek verder gaan lezen. Ik zal een gedicht van de bundel aan jullie voorlezen. Ik ga proberen het gedicht zo mooi mogelijk op te lezen. Luister maar goed." **Lees het gedicht 'Altijd' voor.** "Dit gedicht gaat over een opa en zijn kleinkind. Er staat: 'jij groeit uit je schoenen, ik groei uit mijn tijd'. Wat wordt hier mee bedoeld denk je? Kan dit? Uit je tijd groeien?" **Lees het tweede couplet nog een keer voor.**
- 2. Opdracht.** Laat de leerlingen met elkaar overleggen en komen tot een teamantwoord.
- tijd** 5 minuten

- GH **3. Uitwisselen met de groep. Kies een nummer voor de beurt. Laat degene kort het teamantwoord weergeven. Stimuleer het geven van een compleet antwoord.**
- DDU “De dichters hebben dit boek geschreven met een bepaald doel, wat is dat doel denk je?” DDU.
 “De dichters willen ons verwonderen. Dichters zeggen de dingen vaak net een beetje anders. Soms zeggen ze dingen twee of drie keer zodat je het echt goed hoort. Ze fantaseren, spreken soms de waarheid, verzinnen woorden en ze spreken vaak in beelden en vergelijkingen. In een gedicht kan een zonsopgang bijvoorbeeld lijken op een oranje pizza.”
- /// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de eerste drie woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- “Vandaag hebben we nieuwe woorden van de week. Deze woorden staan op de bladzijden die we deze week gaan lezen.”
- 1. Lees alle woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.**
- 2. De leerlingen schrijven de woorden in het werkschrift op.**
- klaar werkschrift, klaaropdracht les 1/woordbon (facultatief)
- 3. Woordmuur.** “Vandaag gaan we kijken wat we van de eerste drie woorden weten. Het eerste woord is ‘de korenbloem’. Hebben jullie een idee waar het woord mee te maken heeft? Denk zelf even na en overleg daarna met je maatje waar het woord ‘de korenbloem’ mee te maken kan hebben. Misschien ken je al een gedeelte van het woord of weet je zelfs de betekenis.”
- DDU **Geef de leerlingen de mogelijkheid om eerst zelf na te denken en daarna uit te wisselen met het maatje. Geef via het trekken van een lollystokje een beurt. Waardeer actief luistergedrag met 10 punten voor het team.** “Ik schrijf dit achter het woord op de woordmuur. Nu de andere woorden: ‘kobalt’ en ‘vermijloen’. Bespreek met je maatje/team wat je weet van deze woorden. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje/teamlid zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben.”
- ///
- DDU **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) het actief luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt. Noteer de suggesties op de woordmuur.**
- /// → **4. Modeling. Doe de denkstappen even kort voor als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden.**

LEZEN EN VERHELDEREN

Doel: De leerlingen kunnen de stappen van de spiekbrieven ‘verhelderen’ goed toepassen.

- 1. Uitleg.** “Vandaag gaan we de gedichten ‘Hallo’ en ‘Ik zie ik zie’ lezen. Na het lezen maak je de klaaropdracht in je werkschrift.”
- 2. Zelfstandig lezen: de gedichten ‘Hallo’ en ‘Ik zie ik zie’.** “Lees deze bladzijden en elke keer als je een woord niet kan lezen dan stop je, kijk je op de spiekbrieven hoe je het woord kunt verhelderen.”
- tip *Als de leerling onvoldoende routine hebben in het volgen van deze stappen, blijf het dan steeds voordoen en leg daarbij uit waarom het belangrijk is. Waardeer een juiste aanpak met punten.*
- tijd 10 minuten
- klaar werkschrift, klaaropdracht les 1/ woordbon (facultatief)
- 3. Maatjeswerk. Memo’s bespreken en antwoorden vergelijken.** “Als je klaar bent met het bespreken van de memo’s vraag je aan je maatje waar de bladzijde over ging en naar de betekenis van de moeilijke woorden uit de tekst. Als het antwoord klopt dan wissel je van rol en mag je maatje jou overhoren.”
- tijd 10 minuten
- 4. Duolezen: ‘Ik zie ik zie’**
- 5. Verhelderen team/groep: ‘Hallo’ en ‘Ik zie ik zie’.**
- tip *Kijk uitgebreid naar de illustraties, bespreek wat er te zien is en benoem dat het bekijken van de platen kan helpen om de tekst te begrijpen.*
- tijd 5 minuten

///

Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: geef punten.

AFRONDING

Doel: De leerlingen kunnen de woorden op verschillende manieren uitleggen zodat ze de woorden en hun betekenissen kunnen onthouden.

1. Woorden van de week. “Elk team krijgt één woord van de week. Dat woord gaan jullie uitleggen aan de groep. Terwijl jullie dat doen, gaat de groep raden om welk woord het gaat. Het uitleggen mag op drie verschillende manieren:

1. tekenen van het woord
2. uitbeelden van het woord
3. laten raden door het geven van tips (heeft te maken met, het tegenovergestelde is, je hebt het nodig bij, enz..).”

GH

Geef elk team een woord van de week (of laat elk team een woord kiezen), geef tijd voor overleg en laat elk team een woord presenteren, de andere teams schrijven het antwoord op een kladblaadje. Waardeer een goed teamantwoord en een goede presentatie van het woord met punten.

///

terugblik

- samenwerkingvaardigheid
- woorden van de week
- voorspellen
- lezen en verhelderen
- punten en feedback

vooruitblik

- woorden van de week
- lezen en verhelderen
- samenvatten

Les 2

- Samenwerk vaardigheid:** - Luister actief.
- Lesdoel:** - De leerlingen kunnen een deel van een gedicht samenvatten.
- Materialen:** - Nooit denk ik aan niets: 'Haantje de voorste', 'De zweef', 'Vlinder'
- picto's
- werkschrift, klaaropdracht les 2

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik** - samenwerkvaardigheid
- woorden van de week
- voorspellen
- lezen en verhelderen
- vooruitblik** - samenvatten
- woorden van de week
- lezen en verhelderen

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de middelste drie woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- DDU**
///
→
1. Lees de woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.
  2. **Woordmuur.** "Vandaag gaan we kijken wat we van de middelste drie woorden weten. Bespreek met je maatje wat je weet van deze drie woorden. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben." **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) als de leerling goed weergeeft wat besproken is en leg uit dat de punten verdiend zijn omdat ze elkaar goed hebben geholpen. Noteer de suggesties op de woordmuur.**
  3. **Modeling.** Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.

SAMENVATTEN: WIE, WAT, WAAR, WAT, BEGIN, AFLOOP, PROBLEEM EN OPLOSSING

Doel: De leerlingen kunnen een deel van een gedicht samenvatten.

- tip** *Bepaal zelf of alle picto's in één keer worden ingezet. Geeft het hoofdstuk geen duidelijk antwoord op de vraag, dan kunt u ervoor kiezen om één of twee picto's achterwege te laten. Als meerdere leerlingen moeite hebben met het beantwoorden van de vraag, doe dit onderdeel dan hardop denkend voor.*
- 1. Leg uit dat elk team een andere vraag gaat beantwoorden.** "Om goed te begrijpen waar een verhaal/ gedicht over gaat is het handig soms even stil te staan bij wat je al gelezen hebt. Over wie ging het, waar gebeurde het, hoe begint het stukje dat je hebt gelezen en hoe liep het af. Hoe meer van deze vragen je kunt beantwoorden, hoe beter je wet waar het verhaal over gaat. Ieder team krijgt van mij een vraag en terwijl ik de bladzijde voorlees moet je goed luisteren of je het antwoord op jullie teamvraag hoort."
- Deel de picto's uit; wie/wat/waar/begin/afloop/probleem/oplossing.**
"Voordat je antwoord kunt geven op de vraag lees ik eerst het gedicht 'Haantje de voorste' aan jullie voor." **Lees het gedicht: 'Haantje de voorste'.**
- tijd** **5 minuten**
- 2. Modeling.** Model tijdens het voorlezen welke aanwijzingen je hebt gevonden in de tekst om antwoord te kunnen geven op de vraag van één of meerdere picto's. Bijvoorbeeld: "Als ik

dit gedicht voorlees dan lijkt het net alsof het over *mij* gaat. Dit gedicht is geschreven vanuit de ik-vorm. Het lijkt dan net alsof *ik* haantje de voorste ben. Maar als ik kijk naar de tekening dan zie ik dat het gedicht gaat over de jongen die vooraan loopt.” **Doe dit onderdeel hardop denkend voor en neem ook de illustraties mee.**

3. Opdracht. Laat de leerlingen met elkaar overleggen en komen tot een teamantwoord.

GH

4. Uitwisselen met de groep. Zet op het digibord de ‘Verhaalkaart’ klaar (website Success for All/algemene materialen/lesmateriaal: verhaalkaart- met wat). Kies een nummer voor de beurt. Laat degene kort het teamantwoord weergeven. Stimuleer het geven van een compleet antwoord. Schrijf het antwoord op de verhaalkaart op het bord.

→

tip

Vraag af en toe even na aan een ander teamlid of dit echt het teamantwoord is.

5. Samenvatten. Als ieder team een antwoord heeft gegeven, vat dan de hele tekst kort samen.

tip

Zie handleiding: ‘Antwoorden bij de picto’s’.

Teamdoel samenwerkvaardigheid bereikt: punten. Teamdoel samenwerkvaardigheid bereikt: punten.

///

LEZEN EN VERHELDEREN

Doel: De leerlingen kunnen woorden verhelderen en helpen hun maatje/team door het geven van tips.

1. Uitleg. “Vandaag gaan we twee gedichten lezen. De gedichten ‘De zweef’ en ‘Vlinder’. Denk eraan dat je stopt bij de woorden die je niet kent, daar een memo plakt en op je spiekbrieven ‘verhelderen’ kijkt voor een tip.”

2. Zelfstandig lezen: ‘De zweef’ en ‘Vlinder’.

tijd

10 minuten

klaar

werkschrift, klaaropdracht les 2/ woordbon (facultatief)

3. Maatjeswerk. Memo’s bespreken en antwoorden vergelijken. “Als je klaar bent met het bespreken van de memo’s vraag je aan je maatje waar de bladzijde over ging en naar de betekenis van de moeilijke woorden uit de tekst. Als het antwoord klopt dan wissel je van rol en mag je maatje jou overhoren.”

tijd

10 minuten

4. Duolezen: ‘De zweef’ om en om lezen.

5. Verhelderen team/groep: ‘De zweef’, ‘Vlinder’.

tijd

5 minuten

///

Team samenwerkvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

Doel: De leerlingen kunnen de woorden op verschillende manieren uitleggen zodat ze de woorden en hun betekenissen kunnen onthouden.

1. Woorden van de week. “Elk team krijgt één woord van de week. Dat woord gaan jullie uitleggen aan de groep. Terwijl jullie dat doen, gaat de groep raden om welk woord het gaat. Het uitleggen mag op drie verschillende manieren:

1. tekenen van het woord 2. uitbeelden van het woord 3. laten raden door het geven van tips (heeft te maken met, het tegenovergestelde is, je hebt het nodig bij, enz..).”

GH

Geef elk team een woord van de week (of laat elk team een woord kiezen), geef tijd voor overleg en laat elk team een woord presenteren, de andere teams schrijven het antwoord op een kladbloodje. Waardeer een goed teamantwoord en een goede presentatie van het woord met punten.

///

terugblik

- woorden van de week
- samenvatten en verhelderen
- punten en feedback

vooruitblik

- woorden van de week
- lezen en verhelderen

Les 3

- Samenwerk vaardigheid:** - Luister actief.
- Lesdoel:** - De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week.
- Materialen:** - Nooit denk ik aan niets: 'Groter', 'Kat', 'Waar'
- werkschrift, klaaropdracht les 3
- kopieerblad, les 3

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik** - woorden van de week
- samenvatten en verhelderen
- vooruitblik** - woorden van de week
- lezen en verhelderen

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen vertellen wat ze van de laatste drie woorden weten of waar ze de woorden mee associëren.

- DDU**
- 1. Lees de woorden voor en lees daarna de woorden hardop met de groep.**
- 2. Woordmuur.** "Vandaag gaan we kijken wat we van de laatste drie woorden weten. Bespreek met je maatje wat je weet van deze drie woorden. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben." **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) als de leerling goed weergeeft wat besproken is en leg uit dat de punten verdiend zijn omdat ze elkaar goed hebben geholpen. Noteer de suggesties op de woordmuur.**
- 3. Modeling.** Als meerdere leerlingen deze vraag niet kunnen beantwoorden, doe het dan nog even kort voor.
- ///**
→

LEZEN EN VERHELDEREN

Doel: De leerlingen kunnen de stappen van de spiekbrief 'verhelderen' goed toepassen.

- 1. Uitleg.** "Vandaag gaan we de gedichten 'Groter', 'Kat' en 'Waar' lezen. Na het lezen maak je de klaaropdracht in je werkschrift."
- 2. Zelfstandig lezen:** 'Groter', 'Kat' en 'Waar'. "Lees deze bladzijden en elke keer als je een woord niet kan lezen dan stop je, kijk je op de spiekbrief hoe je het woord kunt verhelderen."
- tip** Als de leerling onvoldoende routine hebben in het volgen van deze stappen, blijf het dan steeds voor doen en leg daarbij uit waarom het belangrijk is. Waardeer een juiste aanpak met punten.
- tijd** 10 minuten
- klaar** werkschrift, klaaropdracht les 3/ woordbon (facultatief)
- 2. Maatjeswerk. Memo's bespreken en antwoorden vergelijken.** "Als je klaar bent met het bespreken van de memo's vraag je aan je maatje waar de bladzijde over ging en naar de betekenis van de moeilijke woorden uit de tekst. Als het antwoord klopt dan wissel je van rol en mag je maatje jou overhoren."
- tijd** 10 minuten
- 3. Duolezen:** 'Waar' om en om lezen.
- 4. Verhelderen team/groep:** 'Groter', 'Kat' en 'Waar'.
- tip** Kijk uitgebreid naar de illustraties, bespreek wat er te zien is en benoem dat het bekijken van de platen kan helpen om de tekst te begrijpen.
- tijd** 5 minuten
- ///** Team samenwerkvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

Doel: De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze verduidelijken a.d.h.v. afbeeldingen.

GH **1. Woorden.** “Nu gaan we met alle woorden nog even oefenen, zodat we de woorden en hun betekenis goed kunnen onthouden. Dit keer doen we dat met afbeeldingen, met plaatjes. Kijk goed naar de plaatjes en kies een woord van de week dat het best bij het plaatje past. Doe dit eerst zelf.” **Geef tijd voor het maken van het werkblad.** “Vergelijk nu met je maatje of jullie dezelfde antwoorden hebben.” **Geef de tijd voor overleg, laat de maatjes overleggen welk woord het best past bij het plaatje. Laat de leerlingen per plaatje steeds hardop het antwoord geven. Ga naar het volgende woord als iedereen hetzelfde antwoord geeft. Als de leerlingen verschillende antwoorden geven, model de denkstappen die de leerlingen moeten maken om tot het goede antwoord te komen. Geef punten.**

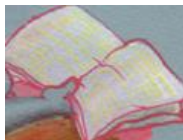
///

terugblik

- woorden van de week
- lezen en verhelderen
- punten en feedback

vooruitblik

- toets
- boekenclub en logboekjes (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)

Les 4

Samenwerk vaardigheid: - Luister actief.

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - Nooit denk ik aan niets: 'God' en 'Veren'
- weektoets les 4
- ABCD blad met wasknijper per leerling

Facultatief:
- Tips en Tops
- logboekje
- werkschrift les 4
- kopieerblad 'vloeiend lezen'
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - woorden van de week
- lezen en verhelderen
- punten en feedback

vooruitblik - toets
- boekenclub en logboekjes (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.

2. Uitleg. "Vandaag gaan we een toets maken. Pak je toetsboekje en neem weektoets les 4 voor je. Ik ga de vragen voorlezen, zodat jullie weten welke vragen er zijn." **Lees de vragen voor en leg indien nodig een vraag uit.** "Bij elke vraag moet je eerst alle antwoorden lezen en dan het goede antwoord kiezen. Om die letter zet je een rondje. Om de vragen goed te beantwoorden moet je eerst de gedichten: 'God' en 'Veren' lezen."

3. Zelfstandig lezen. "Nu gaan jullie de gedichten lezen en daarna maak je de vragen in je toetsboekje."

tijd 30 minuten

klaar oefenen van de woordrijtjes

4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag opgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." **Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.**

→ *Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoetsen.*

FACULTATIEF: LEESPLEZIER → LOGBOEKJE EN BOEKENCLUB

Doel: De leerlingen lezen zonder fouten en haperingen, met expressie en gebruikmakend van leestekens.

1. Logboekje. "Vandaag ga je samen met je maatje/ team de opdracht bespreken die je hebt gemaakt. Je vertelt om de beurt wat je deze week hebt gelezen en welke opdracht je hebt gemaakt."

tijd 10 minuten

tip *Observeer of de maatjes goed overleggen en of iedereen een opdracht gemaakt heeft.*

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

2. Boekenclub. *Als een leerling geen boek van thuis mee heeft, kan het ook een stukje lezen uit het stilleesboek van school.*

3. Opdracht: Voorlezen en geven van Tips & Tops. “De lezer leest eerst 5 minuten voor. Hierna vullen de teamleden de Tips en Tops in vervolgens bespreek je met elkaar de Tips en de Tops.”

tijd

///

Observeer of de teamleden goed overleggen en samenwerken. Geef punten als de teamleden elkaar goed helpen.

4. Voorlezen aan de groep. Geef de leerlingen die dat willen de tijd om hun stukje voor te lezen. “Ik ben benieuwd welke tips en tops jouw team jou gegeven heeft.” **Geef de teams de tijd om te overleggen en hun antwoord te geven.** “Ik ben echt trots op jullie, niet alleen kunnen jullie al prachtig lezen, jullie helpen elkaar ook om steeds beter te worden.”

///

tip

Geef punten.

De leerlingen die voorgelezen hebben kunnen de Tips & Tops van hun teammaatjes krijgen. Dit kunnen ze thuis laten zien en/of als herinnering gebruiken bij vloeiend lezen.

FACULTATIEF: WOORDCATEGORIE → MEERLETTERGREPIGE WOORDEN MET BE-, GE- EN VER-.

Doel: De leerlingen kunnen meerlettergrepige woorden met be- correct en vloeiend lezen.

DDU

1. Uitleg. “Vandaag lezen we woorden met be-, zoals belangstelling. Hoe spreek je de be- bij dit woord uit?” **DDU.** “Je spreekt dit uit als bu-. In je werkschrift staan allemaal woorden die beginnen met be-, ge- en ver-. In deze woorden hoor je een stomme e. Deze spreek je uit als ‘u’, maar je schrijft een ‘e’. In het laatste rijtje staan de lastige woorden van de gedichten die we deze week gelezen hebben. Als je daarmee klaar bent lees je samen met je maatje de woordenlijst van les 4.”

2. Lees de woorden van het werkschrift hardop voor. Lees ze daarna in koor.

3. Maatje 1 leest hardop de rijtjes, maatje 2 houdt de tijd bij en controleert of de woorden goed gelezen worden. Na een minuut wisselen van beurt.

tip

Geef een leerling de beurt om een minuut lang de woordjes te lezen. Laat de groep Tips en Tops geven.

→

Noteer welke leerlingen de rijtjes vloeiend en correct kunnen lezen.

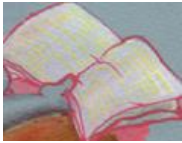
AFRONDING

terugblik

- toets
- logboekjes (facultatief)
- boekenclub (facultatief)
- woordrijtjes (facultatief)
- punten en feedback

voorblik

- schrijfpdracht
- team van de week

Les 5

- Samenwerk vaardigheid:**
- Luister actief.
- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen zelf een gedicht schrijven.
- Materialen:**
- Nooit denk ik aan niets
  - werkschrift, les 5
  - kopieerblad schrijfo opdracht, les 5

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

- terugblik**
- toets
  - boekenclub en logboekje/woordrijtjes (facultatief)
- vooruitblik**
- schrijfo opdracht
  - team van de week

WOORDEN VAN DE WEEK

- 1. Laat de leerlingen de woorden zachtjes in hun hoofd lezen en herwaarderen.**
- 2. Bespreek de woorden. Geef elk team een woord van de week en laat hen overleggen hoe ze de betekenis van dat woord gaan uitleggen aan de groep.**
- tijd** 5 minuten
- GH**
- 3. Noem een nummer en dat teamlid geeft het teamantwoord. Als het teamlid een goed antwoord geeft, dan mag het de teamyell laten horen.**
- 4. Open de schatkist en lees de woordbonnen die zijn ingeleverd. Als de zin de betekenis duidelijk weergeeft en het een complete, correcte zin is, waardeer dit met punten.**

SCHRIJFOPDRACHT: EEN GEDICHT SCHRIJVEN

Doel: De leerlingen kunnen een rondeel schrijven.

- 1. Uitleg.** "Dit is de laatste dag die we besteden aan het boek 'Nooit denk ik aan niets'. We hebben de hele week mooie gedichten gelezen. Vandaag gaan jullie zelf een gedicht schrijven: een rondeel. Een rondeel is een gedicht waarin zinnen worden herhaald. Het is een gedicht van acht regels. Regel één is precies hetzelfde als regel vier en zeven en regel twee is hetzelfde als regel acht."
- 2. Opdracht.** "Jullie gaan vandaag oefenen met het schrijven van een rondeel met behulp van een rijmschema in je schrift. Voordat je mooie zinnen gaat schrijven vul je eerst een woordweb in. Het thema van je rondeel is: 'Wat wil je later worden?'. Dit beroep schrijf je in het midden van je woordweb. Stel ik wil later graag kapster worden, dan zet ik dit woord in het midden van mijn web. Hieromheen schrijf ik de dingen die met dit beroep te maken hebben, zoals: föhnen, knippen, verven en kapsalon. Hierna schrijf ik het gedicht in het klad. De titel van je rondeel is het beroep dat je hebt gekozen. Kijk maar mee in je werkschrift (opdracht les 5), dan leg ik de stapjes van het gedicht uit." **Doorloop samen met de groep het format voor het schrijven van een rondeel.**
- tijd** 10 minuten
- 3. Maatje.** "Ga nu samen met je maatje je gedicht bespreken en bekijken. Overleg wie begint en dat maatje leest zijn gedicht voor. Het andere maatje let goed op en geeft tips als iets nog beter kan. Daarna leest maatje 2 zijn gedicht voor."
- tijd** 10 minuten
- ///**
- Observeer of de maatjes goed overleggen, bijvoorbeeld of ze om de beurt praten. Stimuleer het geven van tips en tops. Geef punten voor goede samenwerking.**

tijd klaar	<p>4. Netversie. “Nu gaan we het gedicht in het net schrijven. Hiervoor krijg je van mij een kopieerblad (kopieerblad schrijfpodracht les 5). Denk goed aan de tips die je van je maatje gekregen hebt.”</p> <p><u>10 minuten</u></p> <p>tekening, oefenen van de woordrijtjes</p>
tip →	<p>5. Groep. “Ik zag dat maatjes ..... en ..... elkaar heel goed hielpen. Ze gaven tips aan elkaar en legden ook uit waarom ze deze tips gaven. Wie van jullie wil zijn gedicht voorlezen aan de klas?”</p> <p>Geef de leerlingen die dat willen de mogelijkheid om hun verhaal voor te lezen.</p> <p><i>Noteer in welke mate het de leerling gelukt is om aan de eisen van de stelopdracht te voldoen.</i></p>

AFRONDING

Doel: De leerlingen kennen de betekenis van de woorden van de week en kunnen deze verduidelijken a.d.h.v. betekenisvolle zinnen op de woordbonnen.

	<p>1. Terugblik. “Ik zag teams goed samenwerken. Ik kon echt zien dat ... en .... (noem namen teams) elkaar goed hielpen. We hebben elkaar geholpen met de schrijfpodracht en prachtige gedichten geschreven.”</p>
facultatief ///	<p>2. Schatkist. “In onze schatkist zitten de woordbonnen met zinnen die we als team gemaakt hebben. We maken onze schatkist leeg om ruimte te maken voor de woordbonnen van de volgende keer. Ik heb de woordbonnen allemaal bekeken en ik wil jullie een paar heel mooie zinnen laten horen.”</p> <p>Lees een paar mooie zinnen voor of laat de leerlingen dat doen. Overleg of de zin op de ingeleverde woordbon een complete zin is. Een team kan punten verdienen als de zin compleet is (hoofdletter en punt) en de betekenis van het woord goed op de woordbon zijn ingevuld. Besteed extra aandacht aan de zinnen, doe eventueel hardop denkend voor wat een zin betekenisvol maakt.</p>
	<p>3. Vieren van het resultaat. Bespreek de teamlijsten en laat de leerlingen de punten bij elkaar optellen. Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als ‘team van de week’.</p>
vooruitblik	<p>“De volgende keer lezen we een nieuw boek.”</p>

Antwoorden bij de picto's

Les 2

Antwoorden bij de samenvatting	
Picto's	'Haantje de voorste'
Begin	Het gedicht begint ermee dat iemand voor 'mijn voeten' loopt.
Wie	Het gaat over de jongen die vooraan loopt verkleed als haan.
Wat	Het gaat over een jongen die graag vooraan in de rij wil lopen. Het lijkt op een carnavalsoptocht. (Leg uit; dit noemen we Haantje de voorste)
Waar	De optocht is buiten. Ze lopen over een lange brug.
Probleem	Iemand loopt de jongen in de weg (voor de voeten).
Oplossing	De jongen haalt in, net zolang tot hij vooraan loopt.
Afloop	De jongen loopt voorop en weet de weg. Iedereen volgt.

Antwoorden kopieerbladen

Antwoorden bij de kopieerbladen	
Les 3	Welk woord van de week past het best bij de afbeelding?
Antwoord	<ol style="list-style-type: none"> 1. de korenbloem 2. kobalt 3. de hemel 4. vermiljoen 5. hij verpopt 6. vaart 7. het plafond 8. het fluweel 9. flarden

Antwoorden toets

ANTWOORDEN TOETS – les 4

‘Nooit denk ik aan niets’ - Hans & Monique Hagen

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3, 4	25	100
Woordenschat	5, 6, 7, 8, 9	20	100
Totaal			200

BL	1	B
	2	C
	3	C
	4	Het meisje zou blij/opgewonden/verrukt/gelukzalig zijn als ze kon vliegen als een verenkind (ter beoordeling van de leerkracht).
WS	5	D
	6	A
	7	C
	8	D
	9	Vermiljoen heeft een rode kleur (ter beoordeling van de leerkracht).

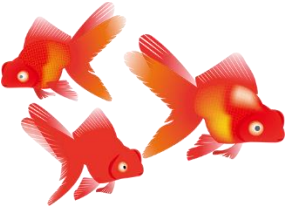

Kopieerbladen
woordenschat en schrijfopdracht

Kopieerblad les 3: 'Nooit denk ik aan niets'

Welk woord van de week past **het best** bij de afbeelding?

1.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
2.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
3.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
4.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
5.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
6.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
7.		<hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

8.	 <div data-bbox="518 257 1452 369"><hr/><hr/><hr/><hr/></div>
9.	 <div data-bbox="534 504 1452 616"><hr/><hr/><hr/><hr/></div>

Klaar? Kies een woord hierboven. Maak een tekening dat past bij het woord.

KOPIEERBLAD | LES 5

Titel: _____

[illegible]

naam: _____

Figure 1 is a line graph showing the percentage of respondents who believe that the use of force is justified in various circumstances. The x-axis lists five circumstances: 'Self-defense', 'To protect others', 'To protect property', 'To protect the community', and 'To protect the environment'. The y-axis represents the percentage of respondents, ranging from 0 to 100. The legend indicates that the solid line represents 'Justified' and the dashed line represents 'Not justified'.

Circumstance	Justified (%)	Not justified (%)
Self-defense	85	15
To protect others	75	25
To protect property	65	35
To protect the community	55	45
To protect the environment	45	55

Naam leerling

[illegible]

Disclaimer

De inhoud van deze leerkrachthandleiding is het werk van Success for All - Nederland medewerkers van het GION, Rijksuniversiteit Groningen. De inhoud hiervan is vertrouwelijk en mag alleen gebruikt worden door scholen die toestemming hebben vanuit Success for All - Nederland om met het programma te werken.
